

Rådet for
Den Europæiske Union

Bruxelles, den 18. marts 2021
(OR. en)

**Interinstitutionel sag:
2018/0209 (COD)**

**6077/1/20
REV 1**

**ENV 80
CLIMA 31
ENER 27
CADREFIN 23
CODEC 113
PARLNAT 148**

LOVGIVNINGSMÆSSIGE RETSAKTER OG ANDRE INSTRUMENTER

Vedr.: Rådets førstebehandlingsholdning med henblik på vedtagelse af EUROPA-PARLAMENTETS OG RÅDETS FORORDNING om oprettelse af et program for miljø- og klimaindsatsen (LIFE) og om ophævelse af forordning (EU) nr. 1293/2013
– Vedtaget af Rådet den 16. marts 2021

EUROPA-PARLAMENTETS OG RÅDETS FORORDNING (EU) 2021/...

af ...

**om oprettelse af et program for miljø- og klimaindsatsen (LIFE)
og om ophævelse af forordning (EU) nr. 1293/2013**

(EØS-relevant tekst)

EUROPA-PARLAMENTET OG RÅDET FOR DEN EUROPÆISKE UNION HAR —
under henvisning til traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde, særlig artikel 192, stk. 1,
under henvisning til forslag fra Europa-Kommissionen,
efter fremsendelse af udkast til lovgivningsmæssig retsakt til de nationale parlamenter,
under henvisning til udtalelse fra Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg¹,
under henvisning til udtalelse fra Regionsudvalget²,
efter den almindelige lovgivningsprocedure³, og
ud fra følgende betragtninger:

---

¹ EUT C 62 af 15.2.2019, s. 226.

² EUT C 461 af 21.12.2018, s. 156.

³ Europa-Parlamentets holdning af 17.4.2019 [(EUT ...)/(endnu ikke offentliggjort i EUT)] og Rådets førstebehandlingsholdning af 16.3.2021 [(EUT ...)/(endnu ikke offentliggjort i EUT)]. Europa-Parlamentets holdning af ... [(EUT ...)/(endnu ikke offentliggjort i EUT)].

- (1) Unionens lovgivning og politikker inden for miljø, klima og relevant energi har sikret betydelige miljøforbedringer. Der er dog stadig store miljø- og klimaudfordringer, som vil få alvorlige negative konsekvenser for Unionen og dens borgeres trivsel, hvis de ikke imødegås.
- (2) Programmet for miljø- og klimaindsatsen (Life), som blev oprettet ved Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1293/2013¹ for perioden 2014-2020, er det seneste i en række EU-programmer, der siden 1992 har støttet gennemførelsen af miljø- og klimaloggivning og politiske prioriteter. Life fik en positiv vurdering i en nylig midtvejsevaluering, hvor det blev beskrevet som værende på rette vej til at blive effektivt, virkningsfuldt og relevant. Life-programmet for perioden 2014-2020 bør derfor videreføres med visse ændringer, der er identificeret i midtvejsevalueringen og de efterfølgende vurderinger. Programmet for miljø- og klimaindsatsen (LIFE) ("LIFE-programmet") bør derfor oprettes for en periode på syv år, så dets varighed tilpasses varigheden af den flerårige finansielle ramme, der er fastsat i Rådets forordning (EU, Euratom) 2020/2093².

---

¹ Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1293/2013 af 11. december 2013 om oprettelse af et program for miljø- og klimaindsatsen (Life) og om ophævelse af forordning (EF) nr. 614/2007 (EUT L 347 af 20.12.2013, s. 185).

² Rådets forordning (EU, Euratom) 2020/2093 af 17. december 2020 om fastlæggelse af den flerårige finansielle ramme for årene 2021-2027 (EUT L 433I af 22.12.2020, p. 11).

- (3) I bestræbelserne på at opfylde de målsætninger og mål, som er fastsat i Unionens lovgivning, politikker og planer, navnlig målsætningerne i Kommissionens meddelelse af 11. december 2019 om den europæiske grønne pagt ("den europæiske grønne pagt"), og internationale forpligtelser på områderne miljø, klima og relevant energi, bør LIFE-programmet bidrage til en retfærdig omstilling til en bæredygtig, cirkulær, energieffektiv, klimaneutral og klimaresistent økonomi baseret på vedvarende energi, til beskyttelsen, genopretningen og forbedringen af miljøkvaliteten, herunder i luften, vandet og jorden, og sundheden og til at standse og vende biodiversitetstab, herunder ved at støtte gennemførelsen og forvaltningen af Natura 2000-nettet og imødegåelse af forringelsen af økosystemer, enten ved hjælp af direkte interventioner eller ved at støtte integrering af disse målsætninger i andre politikker. LIFE-programmet bør også støtte gennemførelsen af de generelle handlingsprogrammer, der vedtages i overensstemmelse med artikel 192, stk. 3, i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde (TEUF), såsom syvende miljøhandlingsprogram¹ og ethvert efterfølgende EU-miljøhandlingsprogram.

---

¹ Europa-Parlamentets og Rådets afgørelse nr. 1386/2013/EU af 20. november 2013 om et generelt EU-miljøhandlingsprogram frem til 2020 "Et godt liv i en ressourcebegrænset verden" (EUT L 354 af 28.12.2013, s. 171).

- (4) Unionen er fast besluttet på at udvikle en helhedstilgang til målene for bæredygtig udvikling under De Forenede Nationers 2030-dagsorden, som fremhæver den tætte forbindelse mellem forvaltning af naturressourcer, der skal sikre, at de er tilgængelige på lang sigt, og økosystemtjenester samt begges sammenhæng med menneskers sundhed samt bæredygtig og socialt inklusiv økonomisk vækst. LIFE-programmet bør i samme ånd afspejle principperne om solidaritet og samtidig yde et væsentligt bidrag til både den økonomiske udvikling og den sociale samhørighed.
- (5) For at fremme bæredygtig udvikling bør miljø- og klimabeskyttelseskrav indgå i udformningen og gennemførelsen af alle Unionens politikker og aktiviteter. Synergier og komplementaritet med andre af Unionens finansieringsprogrammer bør derfor fremmes, herunder ved at understøtte finansiering af aktiviteter, der supplerer strategiske integrerede projekter og strategiske naturprojekter og støtter udnyttelsen og udbredelsen af de løsninger, der udvikles under LIFE-programmet. Der er behov for koordinering for at forhindre dobbelt finansiering. Kommissionen og medlemsstaterne bør tage skridt til at undgå administrative overlap og en administrativ byrde for projektstøttemodtagere i form af rapporteringskrav under forskellige finansielle instrumenter.

- (6) LIFE-programmet bør bidrage til bæredygtig udvikling og til at opfylde målsætningerne og målene i Unionens lovgivning, strategier, planer og internationale forpligtelser på områderne miljø, klima og relevant energi, navnlig for så vidt angår De Forenede Nationers 2030-dagsorden for bæredygtig udvikling, konventionen om den biologiske mangfoldighed¹, Parisaftalen, der er vedtaget inden for rammerne af De Forenede Nationers rammekonvention om klimaændringer² ("Parisaftalen om klimaændringer"), samt blandt andet De Forenede Nationers Økonomiske Kommission for Europas (UNECE's) konvention om adgang til oplysninger, offentlig deltagelse i beslutningsprocesser samt adgang til klage og domstolsprøvelse på miljøområdet³ ("Århuskonventionen"), UNECE's konvention om grænseoverskridende luftforurening over store afstande, FN's Baselkonvention om kontrol med grænseoverskridende transport af farligt affald og bortskaffelse heraf, FN's Rotterdamkonvention om proceduren for forudgående informeret samtykke for visse farlige kemikalier og pesticider i international handel og FN's Stockholmkonvention om persistente organiske miljøgifte.
- (7) Unionen lægger stor vægt på den langsigtede bæredygtighed af resultaterne af projekter finansieret af LIFE-programmet og på kapaciteten til at sikre og opretholde disse resultater efter projektets gennemførelse, bl.a. ved hjælp af videreførelse eller af udbredelse eller overførsel af resultater.

---

¹ Rådets afgørelse 93/626/EØF af 25. oktober 1993 om indgåelse af konventionen om den biologiske mangfoldighed (EFT L 309 af 13.12.1993, s. 1).

² EUT L 282 af 19.10.2016, s. 4.

³ EUT L 124 af 17.5.2005, s. 4.

- (8) Hvis Unionen skal opfylde sine forpligtelser efter Parisaftalen om klimaændringer, kræver det, at Unionen omstiller sig til et bæredygtigt, cirkulært, energieffektivt, klimaneutralt og klimaresistent samfund baseret på vedvarende energi. Sådant omstilling forudsætter foranstaltninger med særlig fokus på de sektorer, der bidrager mest til de aktuelle niveauer af drivhusgasudledning og forurening, fremmer energieffektivitet og vedvarende energi og bidrager til gennemførelsen af 2030-rammen for klima- og energipolitikken og medlemsstaternes integrerede nationale energi- og klimaplaner samt til gennemførelsen af Unionens langsigtede klima- og energistrategi i overensstemmelse med Parisaftalen om klimaændringers langsigtede målsætninger. LIFE-programmet bør også omfatte foranstaltninger, som bidrager til gennemførelsen af Unionens klimatilpasningspolitik for at mindske sårbarheden over for klimaændringernes negative virkninger.

- (9) Projekter inden for rammerne af LIFE-programmets nye delprogram "Omstilling til Ren Energi" bør fokusere på skabelse af kapacitetsopbygning og udbredelse af viden, færdigheder, innovative teknikker, metoder og løsninger til at opfylde målsætningerne for EU-lovgivning og -politik vedrørende omstillingen til vedvarende energi og øget energieffektivitet. Sådant kapacitetsopbygning og udbredelse er typisk koordinerings- og støtteforanstaltninger med høj merværdi på EU-plan, der har til formål at nedbryde markedsbarrierer, der hæmmer den socioøkonomiske omstilling til bæredygtig energi, og som hovedsageligt involverer små og mellemstore enheder, samt flere aktører, herunder lokale og regionale offentlige myndigheder og nonprofitorganisationer. Sådanne foranstaltninger giver flere sidegevinster såsom bekæmpelse af energifattigdom, forbedret indendørs luftkvalitet, nedbringelse af lokale forurenende stoffer takket være energieffektivitetsforbedringer og en forøgelse af den distribuerede vedvarende energi, og de bidrager til positive lokale økonomiske virkninger og en mere inklusiv social vækst.

- (10) Omstillingen af energisektoren skal fremskyndes for at bidrage til at modvirke klimaændringerne og til Unionens internationale forpligtelser med hensyn til dekarbonisering. Foranstaltninger til kapacitetsopbygning, som støtter energieffektivitet og vedvarende energi, og som indtil 2020 er finansieret under Horisont 2020¹, bør integreres i LIFE-programmets nye delprogram "Omstilling til Ren Energi", eftersom målsætningen hermed ikke er at yde støtte til topkvalitet og generere innovation, men at fremme udnyttelsen af allerede tilgængelig teknologi til vedvarende energi og energieffektivitet, hvilket bidrager til modvirkning af klimaændringer. LIFE-programmet bør inddrage alle interessenter og sektorer, der er involveret i omstillingen til ren energi. Medtagelsen af sådanne kapacitetsopbyggende aktiviteter i LIFE-programmet åbner mulighed for synergier mellem delprogrammerne og øger den overordnede sammenhæng i EU-finansieringen. Der bør derfor indsamles og formidles data om udnyttelsen af eksisterende forsknings- og innovationsløsninger i LIFE-programmets projekter, herunder fra Horisont Europa-programmet, der er oprettet i henhold til Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2021/...²⁺ ("Horisont Europa"), og dets forgængere.

---

¹ Rådets afgørelse 2013/743/EU af 3. december 2013 om særprogrammet til gennemførelse af Horisont 2020 – rammeprogram for forskning og innovation (2014-2020) og om ophævelse af afgørelse 2006/971/EF, 2006/972/EF, 2006/973/EF, 2006/974/EF og 2006/975/EF (EUT L 347 af 20.12.2013, s. 965).

² Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2021/... af ... (EUT L ...).

⁺ EUT: Indsæt venligst nummeret på den forordning, der er indeholdt i sagen ST 7064/20 (2018/0224(COD)), i teksten og indsæt nævnte forordnings nummer, dato, ophavsmænd, navn og EUT-henvisning i fodnoten.

- (11) I konsekvensanalysen, der ledsagede Kommissionens forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2018/2002¹, som ændrede Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2012/27/EU², vurderes det, at opfyldelse af Unionens energimål for 2030 vil kræve yderligere investeringer på 177 mia. EUR årligt i perioden 2021-2030. De største mangler vedrører investeringer i dekarbonisering af bygninger med henblik på at øge energieffektivitet og brugen af vedvarende energikilder i lille målestok, hvor der er behov for at tilføre kapital til projekter af meget decentral karakter. En af målsætningerne i delprogrammet "Omstilling til Ren Energi", der omfatter energieffektivitet og hurtig ibrugtagning af vedvarende energi, går ud på at opbygge kapacitet til udvikling og aggregering af sådanne projekter og derved også at øge absorberingen af midler fra de europæiske struktur- og investeringsfonde og fungere som en katalysator for investeringer i vedvarende energi og energieffektivitet, idet der også anvendes de finansielle instrumenter, som tilvejebringes inden for rammerne af Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2021/...³⁺.
- (12) LIFE-programmet er det eneste program, der specifikt er dedikeret til miljø- og klimaindsatsen, og spiller derfor en afgørende rolle i at støtte gennemførelsen af Unionens lovgivning og politikker på disse områder.

---

¹ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2018/2002 af 11. december 2018 om ændring af direktiv 2012/27/EU om energieffektivitet (EUT L 328 af 21.12.2018, s. 210).

² Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2012/27/EU af 25. oktober 2012 om energieffektivitet, om ændring af direktiv 2009/125/EF og 2010/30/EU samt om ophævelse af direktiv 2004/8/EF og 2006/32/EF (EUT L 315 af 14.11.2012, s. 1).

³ Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2021/... af ... (EUT L ...).

⁺ EUT: Indsæt venligst nummeret på den forordning, der er indeholdt i sagen PE-CONS 74/20 (2020/0108 (COD)), i teksten og indsæt nævnte forordnings nummer, dato, ophavsmænd, navn og EUT-henvisning i fodnoten.

- (13) Synergier med Horisont Europa bør gøre det lettere at afdække og fastlægge forsknings- og innovationsbehov med hensyn til at imødegå miljø-, klima- og energirelaterede udfordringer inden for Unionen som led i Horisont Europas strategiske planlægningsproces for forskning og innovation. LIFE-programmet bør fortsat fungere som en katalysator for gennemførelsen af Unionens lovgivning og politik på områderne miljø og klima og relevant energi, herunder ved at udnytte og anvende forsknings- og innovationsresultater fra Horisont Europa og bidrage til, at de tages i brug i større skala, hvor dette kan medvirke til at imødegå problemer på områderne miljø, klima eller energiomstilling. Horisont Europas Europæiske Innovationsråd kan yde støtte til at opskalere og kommercialisere nye banebrydende idéer, der kunne opstå som følge af gennemførelsen af LIFE-projekter. Tilsvarende bør synergier med Innovationsfonden i det emissionshandelssystem, der er oprettet i henhold til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2003/87/EF¹, også tages i betragtning.
- (14) En foranstaltning, som har modtaget et bidrag fra LIFE-programmet, bør også kunne modtage et bidrag fra andre EU-programmer, forudsat at sådanne bidrag ikke dækker de samme omkostninger. Foranstaltninger, der modtager kumuleret finansiering fra forskellige EU-programmer, bør kun revideres én gang og på en måde, som omfatter alle involverede EU-programmer og de respektive regler, der gælder for dem.

---

¹ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2003/87/EF af 13. oktober 2003 om et system for handel med kvoter for drivhusgasemissioner i Unionen og om ændring af Rådets direktiv 96/61/EF (EUT L 275 af 25.10.2003, s. 32).

- (15) Kommissionens meddelelse af 3. februar 2017 om EU's revision af gennemførelsen af miljøreglerne: Fælles udfordringer og en samlet indsats for at levere bedre resultater (EIR) viser, at der er brug for betydelige fremskridt for at fremskynde gennemførelsen af Unionens gældende miljøret og for i højere grad at integrere og mainstreame miljø- og klimamålsætninger i andre politikker. LIFE-programmet bør derfor fungere som katalysator i forhold til at imødegå horisontale, systemiske udfordringer samt de grundlæggende årsager til mangler i gennemførelsen, som er identificeret i EIR, og i forhold til at opnå de fornødne fremskridt ved at udvikle, afprøve og udbrede nye tilgange, idet det støtter udviklingen, overvågningen og revisionen af politikker, forbedrer forvaltningen inden for miljø, klimaændringer og relaterede anliggender vedrørende energiomstilling, herunder ved at øge inddragelsen af interessenter på alle niveauer, kapacitetsopbygning, kommunikation og bevidsthed, mobiliserer investeringer fra Unionens investeringsprogrammer eller andre finansieringskilder og ved at støtte foranstaltninger, der har til formål at overvinde de forskellige hindringer for en effektiv gennemførelse af centrale planer fastsat i miljølovgivningen.

- (16) Hvis biodiversitetstabet og forringelsen af økosystemer, herunder i havøkosystemer, skal standses og vendes, kræver det støtte til udvikling, gennemførelse, håndhævelse og vurdering af relevant EU-lovgivning og -politik, herunder Kommissionens meddelelse af 20. maj 2020 om EU's biodiversitetsstrategi for 2030 - naturen skal bringes tilbage i vores liv, Rådets direktiv 92/43/EØF¹, Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2009/147/EF² samt Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1143/2014³, navnlig ved at udvikle videnbasen for politikudvikling og -gennemførelse og ved at udvikle, afprøve, demonstrere og anvende bedste praksis og løsninger såsom effektiv forvaltning i lille målestok, eller som er tilpasset særlige lokale, regionale eller nationale forhold, herunder integrerede tilgange til gennemførelse af de prioriterede aktionsplaner, der er vedtaget i henhold til direktiv 92/43/EØF. Nærværende forordning bør bidrage til at integrere biodiversitetsindsatsen i Unionens politikker og til at opfylde den overordnede ambition om at afsætte 7,5 % af de årlige udgifter under den flerårige finansielle ramme til biodiversitetsmål i 2024 og 10 % af de årlige udgifter under den flerårige finansielle ramme til biodiversitetsmål i 2026 og i 2027, idet der tages hensyn til de eksisterende overlap mellem klima- og biodiversitetsmålene.

---

¹ Rådets direktiv 92/43/EØF af 21. maj 1992 om bevaring af naturtyper samt vilde dyr og planter (EFT L 206 af 22.7.1992, s. 7).

² Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2009/147/EF af 30. november 2009 om beskyttelse af vilde fugle (EUT L 20 af 26.1.2010, s. 7).

³ Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1143/2014 af 22. oktober 2014 om forebyggelse og håndtering af introduktion og spredning af invasive ikkehjemmehørende arter (EUT L 317 af 4.11.2014, s. 35).

Unionen og medlemsstaterne bør spore deres biodiversitetsrelaterede udgifter for at opfylde deres rapporteringsforpligtelser i henhold til konventionen om den biologiske mangfoldighed. Krav om sporing, der er fastsat i anden relevant EU-lovgivning, bør også opfyldes. Unionens biodiversitetsrelaterede udgifter bør spores i overensstemmelse med en effektiv, gennemsigtig og omfattende metode, der skal angives af Kommissionen i samarbejde med Europa-Parlamentet og Rådet som omhandlet i den interinstitutionelle aftale af 16. december 2020 mellem Europa-Parlamentet, Rådet for Den Europæiske Union og Europa-Kommissionen om budgetdisciplin, om samarbejde på budgetområdet og om forsvarlig økonomisk forvaltning samt om nye egne indtægter, herunder en køreplan hen imod indførelse af nye egne indtægter¹.

- (17) Det fremgår af nylige evalueringer og vurderinger, herunder midtvejsrevisionen af EU's biodiversitetsstrategi frem til 2020 og kvalitetskontrollen af naturlovgivningen, at en af de væsentligste underliggende årsager til en mangelfuld gennemførelse af Unionens lovgivning om natur og biodiversitetsstrategien er mangel på tilstrækkelig finansiering.

---

¹ EUT L 433I af 22.12.2020, s. 28.

Unionens primære finansielle instrumenter, herunder Den Europæiske Fond for Regionaludvikling, der er oprettet i henhold til Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1301/2013¹ ("Den Europæiske Fond for Regionaludvikling"), og Samhørighedsfonden, der er oprettet i henhold til Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1300/2013² ("Samhørighedsfonden"), Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne, der er oprettet i henhold til Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1305/2013³ ("Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne"), og Den Europæiske Hav-, Fiskeri- og Akvakulturfond, der er oprettet i henhold til en forordning vedtaget af Europa-Parlamentet og Rådet om Den Europæiske Hav-, Fiskeri- og Akvakulturfond og om ophævelse af forordning (EU) nr. 508/2014 ("Den Europæiske Hav-, Fiskeri- og Akvakulturfond"), kunne yde et betydeligt supplerende bidrag til at opfylde disse behov. LIFE-programmet kunne forbedre effektiviteten af sådan mainstreaming yderligere gennem strategiske naturprojekter, som har til formål at fungere som en katalysator for gennemførelsen af Unionens lovgivning og politik om natur og biodiversitet, herunder de foranstaltninger, der er fastsat i de prioriterede aktionsplaner, der er vedtaget i henhold til direktiv 92/43/EØF. De strategiske naturprojekter bør støtte handlingsprogrammer i medlemsstaterne, som tager sigte på mainstreaming af relevante natur- og biodiversitetsmålsætninger ind i andre politikker og finansieringsprogrammer, hvorved sikres, at tilstrækkelige midler mobiliseres til gennemførelsen af disse politikker.

---

¹ Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1301/2013 af 17. december 2013 om Den Europæiske Fond for Regionaludvikling og om særlige bestemmelser vedrørende målet om investeringer i vækst og beskæftigelse og om ophævelse af forordning (EF) nr. 1080/2006 (EUT L 347 af 20.12.2013, s. 289).

² Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1300/2013 af 17. december 2013 om Samhørighedsfonden og om ophævelse af Rådets forordning (EF) nr. 1084/2006 (EUT L 347 af 20.12.2013, s. 281).

³ Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1305/2013 af 17. december 2013 om støtte til udvikling af landdistrikterne fra Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne (ELFUL) og om ophævelse af Rådets forordning (EF) nr. 1698/2005 (EUT L 347 af 20.12.2013, s. 487).

Medlemsstaterne bør inden for deres strategiske plan for den fælles landbrugspolitik kunne vælge at anvende en vis andel af tildelingen fra Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne til at fungere som løftestang for foranstaltninger, der supplerer strategiske naturprojekter som defineret i denne forordning.

- (18) Fremme af den cirkulære økonomi og ressourceeffektivitet kræver en ændring i den måde, hvorpå materialer og produkter, herunder plast, designes, produceres, forbruges, repareres, genbruges, genanvendes og bortskaffes, og fokus på produkternes samlede livscyklus. LIFE-programmet bør bidrage til omstillingen til en cirkulær økonomimodel gennem finansiel støtte, som er målrettet en bred vifte af aktører såsom virksomheder, offentlige myndigheder og forbrugere, navnlig ved at anvende, udvikle og udbrede den bedste teknologi og praksis og de bedste løsninger, som er tilpasset særlige lokale, regionale eller nationale forhold, herunder via integrerede tilgange til anvendelsen af affaldshierarkiet og gennemførelsen af planer for affaldshåndtering og -forebyggelse. Ved at støtte gennemførelsen af Kommissionens meddelelse af 16. januar 2018 om en EU-strategi for plast i en cirkulær økonomi kan der navnlig træffes foranstaltninger til at imødegå problemet med havaffald.

- (19) Et højt miljøbeskyttelsesniveau er afgørende for Unionsborgernes sundhed og trivsel. LIFE-programmet bør støtte Unionens målsætninger vedrørende fremstilling og anvendelse af kemikalier på måder, der minimerer de væsentlige negative virkninger for menneskers sundhed og miljøet, med henblik på at opfylde målsætningen om et ugiftigt miljø i Unionen. LIFE-programmet bør også støtte aktiviteter, der letter gennemførelsen af Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2002/49/EF¹ med henblik på at opnå støjniveauer, som ikke giver anledning til væsentlige negative virkninger og risici for menneskers sundhed.
- (20) Unionens langsigtede målsætning for så vidt angår luftpolitikken er at opnå luftkvalitetsniveauer, som ikke medfører væsentlige negative virkninger og risici for menneskers sundhed og miljøet, samtidig med at synergierne mellem forbedringer af luftkvaliteten og reduktionen af drivhusgasemissioner styrkes. Offentligheden er meget opmærksom på luftforureningen, og borgerne forventer handling fra myndighedernes side, navnlig i områder, hvor befolkningen og økosystemerne er udsat for et højt niveau af luftforurenende stoffer. I Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2016/2284² understreges den rolle, som EU-finansieringen kan spille i bestræbelserne på at opfylde målsætningerne for ren luft. LIFE-programmet bør derfor støtte projekter, herunder strategiske integrerede projekter, som har potentiale til at mobilisere offentlige og private midler samt fungere som eksempler på bedste praksis og som en katalysator for gennemførelsen af luftkvalitetsplaner og lovgivning på lokalt, regionalt, multiregionalt, nationalt og tværnationalt niveau.

---

¹ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2002/49/EF af 25. juni 2002 om vurdering og styring af ekstern støj (EFT L 189 af 18.7.2002, s. 12).

² Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2016/2284 af 14. december 2016 om nedbringelse af nationale emissioner af visse luftforurenende stoffer, om ændring af direktiv 2003/35/EF og om ophævelse af direktiv 2001/81/EF (EUT L 344 af 17.12.2016, s. 1).

- (21) Ved Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2000/60/EF¹ blev der fastsat en ramme for beskyttelse af Unionens vandløb og søer, kystvande, overgangsvande og grundvand. Nævnte direktivs målsætninger ville blive støttet af bedre gennemførelse og integrering af målsætningerne for vandpolitik i andre politikområder. LIFE-programmet bør derfor støtte projekter, som bidrager til effektiv gennemførelse af direktiv 2000/60/EF og af anden relevant EU-lovgivning om vand, der bidrager til at opnå en god tilstand i Unionens vandområder, ved at anvende, udvikle og udbrede bedste praksis samt ved at mobilisere supplerende foranstaltninger under andre EU-programmer eller -finansieringskilder.

---

¹ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2000/60/EF af 23. oktober 2000 om fastlæggelse af en ramme for Fællesskabets vandpolitiske foranstaltninger (EFT L 327 af 22.12.2000, s. 1).

(22) Beskyttelse og genopretning af havmiljøet er et af de overordnede mål for Unionens miljøpolitik. LIFE-programmet bør støtte følgende: forvaltning, bevaring, genopretning og overvågning af biodiversiteten og havøkosystemerne, navnlig i havområder, der er udpeget som Natura 2000-lokaliteter, og beskyttelse af arter i overensstemmelse med de prioriterede aktionsplaner, der er vedtaget i henhold til direktiv 92/43/EØF, opnåelse af en god miljøtilstand i overensstemmelse med Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2008/56/EF¹, fremme af rene og sunde have, gennemførelse af Kommissionens meddelelse af 16. januar 2018 om en EU-strategi for plast i en cirkulær økonomi, hvorved navnlig imødegås problemet med tabte fiskeredskaber og havaffald, og fremme af Unionens engagement i international havforvaltning, som er afgørende for at nå målene for De Forenede Nationers 2030-dagsorden for bæredygtig udvikling og garantere sunde have til gavn for fremtidige generationer. LIFE-programmets strategiske integrerede projekter og strategiske naturprojekter bør omfatte relevante foranstaltninger, der sigter mod at beskytte havmiljøet.

---

¹ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2008/56/EF af 17. juni 2008 om fastlæggelse af en ramme for Fællesskabets havmiljøpolitiske foranstaltninger (havstrategirammedirektivet) (EUT L 164 af 25.6.2008, s. 19).

- (23) Forbedret forvaltning inden for miljø, klimaændringer og relateret energiomstilling kræver inddragelse af civilsamfundet ved opmærksomhedsskabende foranstaltninger, herunder ved brug af en kommunikationsstrategi, der tager højde for nye medier og sociale netværk, forbrugerengagement, øget inddragelse af interessenterne, herunder ikkestatslige organisationer (NGO'er), gennem høringer om og gennemførelse af relaterede politikker på alle niveauer. Det er derfor hensigtsmæssigt, at LIFE-programmet støtter en bred vifte af NGO'er samt netværk af almennyttige enheder, der forfølger mål af generel interesse for Unionen, og som primært er aktive inden for miljø- eller klimaindsatsen, ved på en konkurrencepræget og gennemsigtig måde at tildele driftstilskud for at hjælpe sådanne NGO'er, netværk og enheder med at yde effektive bidrag til Unionens politik og til at opbygge og styrke deres kapacitet til at blive mere effektive partnere.
- (24) Mens bedre forvaltning på alle niveauer bør være en tværgående målsætning for alle LIFE-programmets delprogrammer, bør LIFE-programmet støtte udvikling, gennemførelse og håndhævelse samt overholdelse af gældende miljø- og klimaret, navnlig horisontal lovgivning om miljøforvaltning, herunder lovgivningen til gennemførelse af Århuskonventionen.

- (25) LIFE-programmet bør forberede markedsaktørerne på og støtte dem i omstillingen til en bæredygtig, cirkulær, energieffektiv, klimaneutral og klimaresistent økonomi baseret på vedvarende energi ved at afprøve nye forretningsmuligheder, opgradere faglige kvalifikationer, lette forbrugernes adgang til bæredygtige produkter og tjenester, involvere og styrke aktører med indflydelse og afprøve nye metoder til at tilpasse de eksisterende processer og erhvervslandskabet. For at støtte en større markedsudnyttelse af bæredygtige løsninger bør offentlighedens accept og forbrugerengagementet fremmes.
- (26) LIFE-programmet er udformet med henblik på at støtte demonstration af teknikker, tilgange og bedste praksis, som kan udbredes og opskaleres. Innovative løsninger vil bidrage til en forbedring af de miljømæssige præstationer og den miljømæssige bæredygtighed, navnlig hvad angår udvikling af bæredygtige landbrugsmetoder på de aktive områder inden for klima, vand, jord, biodiversitet og affald. Synergier med andre programmer og politikker, såsom det europæiske innovationspartnerskab for landbrugets produktivitet og bæredygtighed og EU's ordning for miljøledelse og miljørevision, bør fremhæves i den forbindelse.

- (27) På EU-plan finansieres store investeringer i miljø- og klimaindsats primært af de større EU-finansieringsprogrammer. Det er derfor helt afgørende at optrappe mainstreamingindsatsen for at sikre bæredygtighed og biodiversitets- og klimasikring i aktiviteter under Unionens andre finansieringsprogrammer og integrere foranstaltninger til sikring af bæredygtighed i alle EU-instrumenter. Strategiske integrerede projekter og strategiske naturprojekter, der skal udvikles under LIFE-programmet, bør i kraft af deres rolle som katalysator fungere som løftestang for finansieringsmuligheder under disse finansieringsprogrammer og andre finansieringskilder, såsom nationale fonde, og skabe synergier.
- (28) Strategiske naturprojekters og strategiske integrerede projekters succes er afhængig af et tæt samarbejde mellem nationale, regionale og lokale myndigheder og de ikkestatslige aktører, der er berørt af LIFE-programmets målsætninger. Principperne om gennemsigtighed og offentliggørelse i forbindelse med afgørelser om udvikling, gennemførelse, vurdering og overvågning af projekter bør derfor anvendes, navnlig i forbindelse med mainstreaming, eller når der er tale om flere finansieringskilder.

- (29) For at afspejle betydningen af at bekæmpe klimaændringer på en koordineret og ambitiøs måde i overensstemmelse med Unionens forpligtelser til at gennemføre Parisaftalen om klimaændringer og nå De Forenede Nationers mål for bæredygtig udvikling vil LIFE-programmet bidrage til at mainstreame klimaindsatsen og til at nå et overordnet mål om, at mindst 30 % af udgifterne i EU-budgettet støtter klimamålsætninger. Foranstaltninger i LIFE-programmet forventes at bidrage med 61 % af LIFE-programmets samlede finansieringsramme til klimamålsætninger. Relevante foranstaltninger vil blive fastlagt under forberedelsen og gennemførelsen af LIFE-programmet og revurderet som led i de relevante evaluerings- og revisionsprocesser. I overensstemmelse med den europæiske grønne pagt bør foranstaltningerne i henhold til LIFE-programmet overholde princippet om "ikke at gøre skade".
- (30) Ved gennemførelsen af LIFE-programmet bør der tages behørigt hensyn til den strategi for regionerne i den yderste periferi, som er indeholdt i Kommissionens meddelelse af 24. oktober 2017 om et stærkere og fornyet strategisk partnerskab med regionerne i EU's yderste periferi, i lyset af artikel 349 i TEUF og til disse regioners særlige behov og sårbarhed. Der bør også tages hensyn til andre EU-politikker end dem, som vedrører miljø og klima og relevant energi.

- (31) For at støtte LIFE-programmets gennemførelse bør Kommissionen samarbejde med LIFE-programmets netværk af nationale kontaktpunkter med henblik på at fremme samarbejde med det formål at forbedre og effektivisere de nationale kontaktpunkters tjenester i hele Unionen for at øge den overordnede kvalitet af de forslag, der indgives, arrangere seminarer og workshoper, offentliggøre lister over projekter finansieret via LIFE-programmet eller iværksætte andre aktiviteter, såsom mediekampagner, for bedre at formidle projektresultater og lette udveksling af erfaring, viden og bedste praksis og udbredelse af projektresultater i hele Unionen, hvorved samarbejde og kommunikation fremmes. Sådanne aktiviteter bør navnlig være målrettet medlemsstater, hvor der er en lav udnyttelse af finansieringen, og bør fremme kommunikation og samarbejde mellem støttemodtagere, ansøgere og interessenter inden for afsluttede eller igangværende projekter på samme område. Det er afgørende, at sådanne kommunikations- og samarbejdsaktiviteter henvender sig til regionale og lokale myndigheder og til interessenter.

- (32) Kvalitet bør være det styrende kriterium for projektevaluerings- og tildelingsprocessen i LIFE-programmet. For at lette gennemførelsen af LIFE-programmets målsætninger i hele Unionen og fremme høj kvalitet i projektforslagene bør der stilles finansiering til rådighed for projekter vedrørende teknisk bistand, som sigter på effektiv deltagelse i LIFE-programmet. Kommissionen bør tilstræbe effektiv, kvalitetsbaseret geografisk dækning i hele Unionen, herunder ved at bistå medlemsstaterne med at øge projekternes kvalitet gennem kapacitetsopbygning. Lav effektiv deltagelse, støtteberettigede aktiviteter og tildelingskriterier for LIFE-programmet bør specificeres i det flerårige arbejdsprogram ud fra deltagelse og succesrate blandt ansøgerne fra de relevante medlemsstater, idet der bl.a. tages højde for befolkning og befolkningstæthed, det samlede areal af Natura 2000-lokaliteter for hver enkelt medlemsstat udtrykt som en andel af det samlede Natura 2000-areal og andelen af en medlemsstats område, der er dækket af Natura 2000-lokaliteter. Støtteberettigede aktiviteter bør være af en sådan karakter, at de sigter mod at forbedre kvaliteten af projektansøgningerne.

(33) I overensstemmelse med Kommissionens meddelelse af 18. januar 2018 om EU-tiltag, der skal forbedre overholdelsen af miljøbestemmelser og forvaltningen af miljøet, er Den Europæiske Unions Netværk til Gennemførelse og Håndhævelse af Miljølovgivning (IMPEL), Det Europæiske Netværk af Miljøanklagere (ENPE) og Den Europæiske Unions Forum for Miljødommere (EUFJE) blevet oprettet for at lette samarbejde mellem medlemsstaterne og spille en enestående rolle i forbindelse med håndhævelsen af EU-miljølovgivning. De yder et betydeligt bidrag dels til at styrke sammenhængen i gennemførelsen og håndhævelsen af Unionens miljølovgivning i hele Unionen, til at undgå konkurrenceforvridning og til at forbedre kvaliteten af miljøinspektion og retshåndhævelsesmekanismer via et netværkssystem på både EU-plan og i medlemsstaterne, og de muliggør udveksling af oplysninger og erfaringer på forskellige forvaltningsniveauer, dels gennem uddannelse og indgående drøftelser om miljøspørgsmål og håndhævelsesaspekter, herunder overvågnings- og godkendelsesprocedurer. Henset til deres bidrag til gennemførelsen af LIFE-programmets målsætninger bør tildelingen af tilskud til IMPEL, ENPE og EUFJE tillades uden indkaldelse af forslag med henblik på fortsat at støtte disse organers aktiviteter. Derudover kan en forslagsindkaldelse i andre tilfælde være unødvendig i henhold til de generelle krav i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU, Euratom) 2018/1046¹ ("finansforordningen"), f.eks. for organer, som medlemsstaterne udpeger, og som handler på medlemsstaternes ansvar, når disse medlemsstater ved en lovgivningsmæssig EU-retsakt er udpeget som modtagere af et tilskud.

---

¹ Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU, Euratom) 2018/1046 af 18. juli 2018 om de finansielle regler vedrørende Unionens almindelige budget, om ændring af forordning (EU) nr. 1296/2013, (EU) nr. 1301/2013, (EU) nr. 1303/2013, (EU) nr. 1304/2013, (EU) nr. 1309/2013, (EU) nr. 1316/2013, (EU) nr. 223/2014, (EU) nr. 283/2014 og afgørelse nr. 541/2014/EU og om ophævelse af forordning (EU, Euratom) nr. 966/2012 (EUT L 193 af 30.7.2018, s. 1).

- (34) Der bør fastsættes en finansieringsramme for LIFE-programmet, som skal udgøre det primære referencebeløb, jf. punkt 18 i den interinstitutionelle aftale af 16. december 2020 mellem Europa-Parlamentet, Rådet for Den Europæiske Union og Kommissionen om budgetdisciplin, om samarbejde på budgetområdet og om forsvarlig økonomisk forvaltning samt om nye egne indtægter, herunder en køreplan hen imod indførelse af nye egne indtægter, for Europa-Parlamentet og Rådet under den årlige budgetprocedure.
- (35) De maksimale medfinansieringssatser for tilskud, der finansieres under LIFE-programmet, bør fastlægges på de niveauer, der er nødvendige for at opretholde det effektive støtteniveau, som LIFE-programmet yder. For at tage hensyn til den tilpasningsevne, der er nødvendig for at kunne reagere på den eksisterende række af foranstaltninger og enheder, bør specifikke medfinansieringssatser fremme sikkerhed, samtidig med at der opretholdes en grad af fleksibilitet, som står mål med specifikke behov eller krav. De specifikke medfinansieringssatser bør altid være underlagt de fastsatte relevante maksimale medfinansieringssatser.
- (36) Finansforordningen, der er vedtaget af Europa-Parlamentet og Rådet på grundlag af artikel 322 i TEUF, finder anvendelse på nærværende forordning. Finansforordningen fastsætter regler for gennemførelsen af EU-budgettet, herunder reglerne for tilskud, priser, udbud, indirekte forvaltning, finansielle instrumenter, budgetgarantier, finansiell bistand og godtgørelse af eksterne eksperter og fastsætter kontrol med finansielle aktørers ansvar. Regler, der er vedtaget på grundlag af artikel 322 i TEUF, omfatter også en generel ordning med konditionalitet til beskyttelse af Unionens budget.

(37) I overensstemmelse med finansforordningen, Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU, Euratom) nr. 883/2013¹ og Rådets forordning (EF, Euratom) nr. 2988/95², (Euratom, EF) nr. 2185/96³ og (EU) 2017/1939⁴ skal Unionens finansielle interesser beskyttes ved hjælp af forholdsmæssige foranstaltninger, herunder foranstaltninger vedrørende forebyggelse, opdagelse, korrektion og undersøgelse af uregelmæssigheder, herunder svig, vedrørende tilbagesøgning af tabte, uberettiget udbetalte eller ukorrekt anvendte midler og, hvor det er relevant, vedrørende pålæggelse af administrative sanktioner. Navnlig har Det Europæiske Kontor for Bekæmpelse af Svig (OLAF) i overensstemmelse med forordning (Euratom, EF) nr. 2185/96 og (EU, Euratom) nr. 883/2013 beføjelse til at foretage administrative undersøgelser, herunder kontrol og inspektion på stedet, med henblik på at fastslå, om der foreligger svig, korruption eller enhver anden ulovlig aktivitet, der skader Unionens finansielle interesser.

---

¹ Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU, Euratom) nr. 883/2013 af 11. september 2013 om undersøgelser, der foretages af Det Europæiske Kontor for Bekæmpelse af Svig (OLAF), og om ophævelse af Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 1073/1999 og Rådets forordning (Euratom) nr. 1074/1999 (EUT L 248 af 18.9.2013, s. 1).

² Rådets forordning (EF, Euratom) nr. 2988/95 af 18. december 1995 om beskyttelse af De Europæiske Fællesskabers finansielle interesser (EFT L 312 af 23.12.1995, s. 1).

³ Rådets forordning (Euratom, EF) nr. 2185/96 af 11. november 1996 om Kommissionens kontrol og inspektion på stedet med henblik på beskyttelse af De Europæiske Fællesskabers finansielle interesser mod svig og andre uregelmæssigheder (EFT L 292 af 15.11.1996, s. 2).

⁴ Rådets forordning (EU) 2017/1939 af 12. oktober 2017 om gennemførelse af et forstærket samarbejde om oprettelse af en europæisk anklagemyndighed ("EPPO") (EUT L 283 af 31.10.2017, s. 1).

Den Europæiske Anklagemyndighed ("EPPO") er i overensstemmelse med forordning (EU) 2017/1939 beføjet til at efterforske og retsforfølge strafbare handlinger til skade for Unionens finansielle interesser, som fastsat i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2017/1371¹. I overensstemmelse med finansforordningen skal enhver person eller enhed, som modtager EU-midler, samarbejde fuldt ud om beskyttelse af Unionens finansielle interesser, give Kommissionen, OLAF, Revisionsretten og, for så vidt angår de medlemsstater, der deltager i et forstærket samarbejde i henhold til forordning (EU) 2017/1939, EPPO de fornødne rettigheder og den fornødne adgang og sikre, at eventuelle tredjeparter, der er involveret i gennemførelsen af EU-midler, tildeler tilsvarende rettigheder.

- (38) Finansieringsformerne og gennemførelsesmetoderne for LIFE-programmets budget bør vælges på grundlag af deres evne til at opfylde foranstaltningernes specifikke målsætninger og levere resultater, navnlig under hensyn til kontrolomkostningerne, den administrative byrde og den forventede risiko for manglende overholdelse. Der bør for tilskud overvejes anvendelse af faste beløb, faste satser og satser for enhedsomkostninger. Kommissionen bør sikre, at gennemførelsen er let forståelig, og bør fremme regulær forenkling for projektudviklere.

---

¹ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2017/1371 af 5. juli 2017 om strafferetlig bekæmpelse af svig rettet mod Den Europæiske Unions finansielle interesser (EUT L 198 af 28.7.2017, s. 29).

- (39) Hvor det er relevant, bør de politiske målsætninger for LIFE-programmet opfyldes via finansielle instrumenter og budgetgarantier inden for rammerne af forordning (EU) 2021/...⁺, herunder via det tildelte beløb fra LIFE-programmet som angivet i de flerårige arbejdsprogrammer i henhold til nævnte program.
- (40) I henhold til artikel 94 i Rådets afgørelse 2013/755/EU¹ kan enheder, som er etableret i oversøiske lande og territorier, modtage finansiering under overholdelse af de regler og målsætninger, der gælder for LIFE-programmet, og af eventuelle ordninger, som finder anvendelse på den medlemsstat, som det pågældende oversøiske land eller territorium hører under. Sådanne enheders deltagelse i LIFE-programmet bør først og fremmest målrettes projekter, der falder inden for rammerne af delprogrammet "Natur og Biodiversitet".

⁺ EUT: Indsæt venligst nummeret på den forordning, der er indeholdt i sagen PE-CONS 74/20 (2020/0108 (COD)), i teksten.

¹ Rådets afgørelse 2013/755/EU af 25. november 2013 om de oversøiske landes og territoriers associering med Den Europæiske Union ("associeringsafgørelse") (EUT L 344 af 19.12.2013, s. 1).

- (41) Den frivillige ordning for biodiversitet og økosystemtjenester i de europæiske oversøiske territorier (BEST) fremmer bevaringen af biodiversiteten, herunder havets biodiversitet, og bæredygtig brug af økosystemtjenester, herunder økosystembaserede tilgange til tilpasning til og modvirkning af klimaændringer, i regionerne i Unionens yderste periferi og i de oversøiske lande og territorier. Med den forberedende BEST-foranstaltning, som blev vedtaget i 2011, og BEST 2.0-programmet og BEST RUP-projektet, som fulgte efter, har BEST bidraget til at øge bevidstheden om den økologiske betydning af regionerne i den yderste periferi og de oversøiske lande og territorier og deres centrale rolle for bevarelsen af den globale biodiversitet. Kommissionen vurderer, at behovet for finansiel støtte til projekter på stedet i disse områder er 8 mio. EUR om året. De oversøiske lande og territorier udtrykte i deres ministererklæringer i 2017 og 2018 deres påskønnelse af denne ordning for små tilskud til biodiversitet. Derfor bør LIFE-programmet finansiere små tilskud til biodiversitet, herunder kapacitetsopbygning, og foranstaltninger, der har en katalyserende virkning i både regionerne i den yderste periferi og i de oversøiske lande og territorier.
- (42) LIFE-programmet bør være åbent for tredjelande i overensstemmelse med aftaler mellem Unionen og disse tredjelande, hvori de specifikke betingelser for deres deltagelse fastsættes.

- (43) Tredjelande, der er medlemmer af Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde (EØS), kan deltage i EU-programmer inden for rammerne af det samarbejde, der er etableret ved aftalen om Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde¹, som fastsætter, at programmerne gennemføres på grundlag af en afgørelse vedtaget i henhold til nævnte aftale. Tredjelande kan også deltage på grundlag af andre retlige instrumenter. Der bør indsættes en særlig bestemmelse i denne forordning med krav om, at tredjelande skal give den ansvarlige anvisningsberettigede, OLAF og Revisionsretten de fornødne rettigheder og den fornødne adgang, således at de fuldt ud kan udøve deres respektive beføjelser.
- (44) I henhold til punkt 22 og 23 i den interinstitutionelle aftale af 13. april 2016 om bedre lovgivning² bør LIFE-programmet evalueres på grundlag af oplysninger indsamlet i overensstemmelse med specifikke overvågningskrav, samtidig med at en administrativ byrde, navnlig for medlemsstaterne, og overregulering undgås. Disse krav bør, hvor det er relevant, omfatte målbare indikatorer som grundlag for evaluering af LIFE-programmets virkninger i praksis. Den fulde virkning af LIFE-programmet opstår ved indirekte, langsigtede og vanskeligt målbare bidrag til opfyldelsen af hele spektret af Unionens miljø- og klimamålsætninger. Med henblik på overvågning af LIFE-programmet bør kravene om direkte outputindikatorer og sporing, der fastsættes i denne forordning, suppleres ved at aggregere specifikke indikatorer på projektniveau, som vil skulle beskrives i flerårige arbejdsprogrammer eller forslagsindkaldelser, bl.a. med hensyn til Natura 2000, og emissioner af visse luftforurenende stoffer.

---

¹ EFT L 1 af 3.1.1994, s. 3.

² EUT L 123 af 12.5.2016, s. 1.

- (45) For at sikre ensartede betingelser for gennemførelsen af denne forordning vedrørende vedtagelsen af de flerårige arbejdsprogrammer bør Kommissionen tillægges gennemførelsesbeføjelser. Disse beføjelser bør udøves i overensstemmelse med Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 182/2011¹.
- (46) For at sikre, at støtten fra og gennemførelsen af LIFE-programmet er i overensstemmelse med Unionens politikker og prioriteter, bør beføjelsen til at vedtage retsakter delegeres til Kommissionen i overensstemmelse med artikel 290 i TEUF med henblik på at ændre denne forordning ved at gennemgå eller supplere indikatorerne eller med henblik på at supplere denne forordning ved at definere specifikke indikatorer for hvert delprogram og hver projekttype og ved at oprette en overvågnings- og evalueringsramme. Det er navnlig vigtigt, at Kommissionen gennemfører relevante høringer under sit forberedende arbejde, herunder på ekspertniveau, og at disse høringer gennemføres i overensstemmelse med principperne i den interinstitutionelle aftale af 13. april 2016 om bedre lovgivning. For at sikre lige deltagelse i forberedelsen af delegerede retsakter modtager Europa-Parlamentet og Rådet navnlig alle dokumenter på samme tid som medlemsstaternes eksperter, og deres eksperter har systematisk adgang til møder i Kommissionens ekspertgrupper, der beskæftiger sig med forberedelse af delegerede retsakter.

---

¹ Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 182/2011 af 16. februar 2011 om de generelle regler og principper for, hvordan medlemsstaterne skal kontrollere Kommissionens udøvelse af gennemførelsesbeføjelser (EUT L 55 af 28.2.2011, s. 13).

- (47) Målene for denne forordning, nemlig at bidrage til et højt miljøbeskyttelsesniveau og en ambitiøs klimaindsats, til bæredygtig udvikling og til opfyldelsen af målsætningerne og målene for Unionens lovgivning, strategier, planer og internationale forpligtelser vedrørende miljø, biodiversitet, klima, cirkulær økonomi, relevant vedvarende energi og energieffektivitet via god forvaltning og en tilgang, der involverer flere interessenter, kan ikke i tilstrækkelig grad opfyldes af medlemsstaterne, men kan på grund af denne forordnings omfang og virkninger bedre nås på EU-plan; Unionen kan derfor vedtage foranstaltninger i overensstemmelse med nærhedsprincippet, jf. artikel 5 i traktaten om Den Europæiske Union. I overensstemmelse med proportionalitetsprincippet, jf. nævnte artikel, går denne forordning ikke videre, end hvad der er nødvendigt for at nå disse mål.
- (48) Forordning (EU) nr. 1293/2013 bør derfor ophæves.
- (49) Der bør sikres en gnidningsløs overgang uden afbrydelse mellem det tidligere program for miljø- og klimaindsatsen (Life) og LIFE-programmet, og LIFE-programmets begyndelse bør tilpasses den flerårige finansielle rammes begyndelse som fastsat i forordning (EU, Euratom) 2020/2093. Nærværende forordning bør derfor træde i kraft så hurtigt som muligt og finde anvendelse med tilbagevirkende kraft fra den 1. januar 2021 —

VEDTAGET DENNE FORORDNING:

Kapitel I

Generelle bestemmelser

Artikel 1

Genstand

Ved denne forordning oprettes et program for miljø- og klimaindsatsen (LIFE) ("LIFE-programmet") for perioden for den flerårige finansielle ramme 2021-2027. LIFE-programmets varighed er tilpasset varigheden af den flerårige finansielle ramme.

Denne forordning fastsætter også LIFE-programmets målsætninger, dets budget for perioden 2021-2027, formerne for EU-finansiering og reglerne for ydelse af sådan finansiering.

Artikel 2
Definitioner

I denne forordning forstås ved:

- 1) "strategiske naturprojekter": projekter, der støtter opfyldelsen af Unionens natur- og biodiversitetsmålsætninger ved at gennemføre sammenhængende handlingsprogrammer i medlemsstaterne med henblik på at mainstream disse målsætninger og prioriteter i andre politikker og finansielle instrumenter, herunder via koordineret gennemførelse af de prioriterede aktionsplaner, der er vedtaget i henhold til direktiv 92/43/EØF
- 2) "strategiske integrerede projekter": projekter, der regionalt, multiregionalt, nationalt eller tværnationalt gennemfører miljø- eller klimastrategier eller miljø- eller klimahandlingsplaner, som er udviklet af medlemsstaternes myndigheder, og som kræves i henhold til specifik EU-lovgivning eller -politik vedrørende miljø, klima eller relevant energi, med inddragelse af interessenter og fremme af koordinering med og mobilisering af mindst en anden EU-finansieringskilde eller national eller privat finansieringskilde

- 3) "projekter vedrørende teknisk bistand": projekter, der støtter udviklingen af kapacitet med henblik på deltagelse i standardindsatsprojekter, forberedelsen af strategiske naturprojekter og strategiske integrerede projekter og forberedelsen af adgangen til andre finansielle EU-instrumenter eller andre foranstaltninger, der er nødvendige for at forberede opskalering eller udbredelse af resultater fra andre projekter, som er finansieret af LIFE-programmet, dets forudgående programmer eller andre EU-programmer, med henblik på at forfølge LIFE-programmets målsætninger, jf. artikel 3; sådanne projekter kan også omfatte kapacitetsopbygning i forbindelse med aktiviteter, der udføres af medlemsstaternes myndigheder med henblik på effektiv deltagelse i LIFE-programmet
- 4) "standardindsatsprojekter": andre projekter end strategiske integrerede projekter, strategiske naturprojekter eller projekter vedrørende teknisk bistand, som forfølger LIFE-programmets specifikke målsætninger
- 5) "blandingsoperationer": foranstaltninger, som støttes over EU-budgettet, herunder inden for blandingsfaciliteter, jf. finansforordningens artikel 2, nr. 6), og som kombinerer støtte, finansielle instrumenter eller begge, der ikke skal tilbagebetales, fra EU-budgettet og støtte, der skal tilbagebetales, fra udviklingsinstitutioner eller andre offentlige finansieringsinstitutioner samt fra kommercielle finansieringsinstitutioner og investorer
- 6) "juridisk enhed": enhver fysisk person eller enhver efter national ret, EU-retten eller international ret oprettet og anerkendt juridisk person, der har status som juridisk person og er beføjet til i eget navn at udøve rettigheder og være underlagt forpligtelser, eller enhver enhed, der ikke er en juridisk person, jf. finansforordningens artikel 197, stk. 2, litra c).

Artikel 3
Målsætninger

1. LIFE-programmets overordnede målsætning er at bidrage til omstillingen til en bæredygtig, cirkulær, energieffektiv, klimaneutral og klimaresistent økonomi baseret på vedvarende energi, for at beskytte, genoprette og forbedre miljøkvaliteten, herunder i luften, vandet og jorden, og at standse og vende biodiversitetstab og imødegå forringelsen af økosystemer, herunder ved at støtte gennemførelse og forvaltning af Natura 2000-nettet og derigennem bidrage til bæredygtig udvikling. LIFE-programmet støtter også gennemførelsen af de generelle handlingsprogrammer, der vedtages i overensstemmelse med artikel 192, stk. 3, i TEUF.

2. LIFE-programmet har følgende specifikke målsætninger:
  - a) at udvikle, demonstrere og fremme innovative teknikker, metoder og tilgange med henblik på at opfylde målsætningerne i Unionens lovgivning og politik om miljø, herunder natur og biodiversitet, og om klimaindsatsen, herunder omstillingen til vedvarende energi og øget energieffektivitet, og bidrage til videnbasen og til anvendelse af bedste praksis, navnlig i forhold til natur og biodiversitet, herunder gennem støtte til Natura 2000-nettet

- b) at støtte udviklingen, gennemførelsen, overvågningen og håndhævelsen af relevant EU-lovgivning og -politik om miljø, herunder natur og biodiversitet, og om klimaindsatsen og omstillingen til vedvarende energi eller øget energieffektivitet, herunder ved at forbedre forvaltning på alle niveauer, navnlig ved at styrke kapaciteten hos offentlige og private aktører og inddragelse af civilsamfundet
- c) at fungere som katalysator for ibrugtagning i stor skala af succesrige tekniske og politikrelaterede løsninger med henblik på at gennemføre relevant EU-lovgivning og -politik om miljø, herunder natur og biodiversitet, og om klimaindsatsen og omstillingen til vedvarende energi eller øget energieffektivitet, ved at udbrede resultater, ved at integrere relaterede målsætninger i andre politikker og i den offentlige og private sektors praksis, ved at mobilisere investeringer og ved at forbedre adgangen til finansiering.

Artikel 4

Struktur

LIFE-programmet er struktureret således:

- 1) området "Miljø", der omfatter:
  - a) delprogrammet "Natur og Biodiversitet"
  - b) delprogrammet "Cirkulær Økonomi og Livskvalitet"

- 2) området "Klimaindsats", der omfatter:
  - a) delprogrammet "Modvirkning af og Tilpasning til Klimaændringer"
  - b) delprogrammet "Omstilling til Ren Energi".

Artikel 5

Budget

1. Finansieringsrammen for gennemførelsen af LIFE-programmet for perioden fra den 1. januar 2021 til den 31. december 2027 udgør 5 432 000 000 EUR i løbende priser.
2. Den vejledende fordeling af det beløb, der er omhandlet i stk. 1, er:
  - a) 3 488 000 000 EUR for området "Miljø", heraf
    - i) 2 143 000 000 EUR for delprogrammet "Natur og Biodiversitet", og
    - ii) 1 345 000 000 EUR for delprogrammet "Cirkulær Økonomi og Livskvalitet"
  - b) 1 944 000 000 EUR for området "Klimaindsats", heraf
    - i) 947 000 000 EUR for delprogrammet "Modvirkning af og Tilpasning til Klimaændringer" og
    - ii) 997 000 000 EUR for delprogrammet "Omstilling til Ren Energi".

3. De beløb, der er omhandlet i stk. 1 og 2, berører ikke bestemmelser om fleksibilitet i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU, Euratom) 2020/2093 og finansforordningen.
4. Uanset stk. 2 skal mindst 60 % af de budgetmidler, der er afsat til projekter, som støttes gennem tilskud under området "Miljø", jf. stk. 2, litra a), dedikeres tilskud til projekter, som støtter delprogrammet "Natur og Biodiversitet", jf. stk. 2, litra a), nr. i).
5. LIFE-programmet kan finansiere Kommissionens tekniske og administrative bistandsaktiviteter i forbindelse med dets gennemførelse, såsom forberedelses-, overvågnings-, kontrol-, revisions- og evalueringsaktiviteter, herunder vedrørende informationsteknologisystemer i virksomheder, og netværksaktiviteter, der støtter LIFE-programmets nationale kontaktpunkter, herunder uddannelse, gensidige læringsaktiviteter og arrangementer for at udveksle erfaringer.
6. LIFE-programmet kan finansiere aktiviteter, der gennemføres af Kommissionen til støtte for forberedelse, gennemførelse og mainstreaming af Unionens lovgivning og politikker vedrørende miljø, klima eller relevant energi med henblik på at opfylde de målsætninger, der er fastsat i artikel 3. Sådanne aktiviteter kan omfatte:
  - a) information og kommunikation, herunder oplysningskampagner og institutionel kommunikation vedrørende Unionens politiske prioriteter samt gennemførelses- og implementeringsstatus for Unionens lovgivning vedrørende miljø, klima eller relevant energi omfattes

- b) studier, undersøgelser, modellering og opbygning af scenarier
- c) forberedelse, gennemførelse, overvågning, kontrol og evaluering af lovgivning, politikker og programmer samt vurdering og analyse af projekter, der ikke finansieres af LIFE-programmet, hvis de bidrager til at opfylde målsætningerne i artikel 3
- d) workshoper, konferencer og møder
- e) netværkssamarbejde og platforme for bedste praksis
- f) andre aktiviteter, f.eks. tildeling af priser.

Artikel 6

Tredjelande, der er associeret med LIFE-programmet

1. LIFE-programmet er åbent for følgende tredjelande:
  - a) medlemmer af Den Europæiske Frihandelssammenslutning (EFTA), som er medlemmer af Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde (EØS), jf. betingelserne i aftalen om Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde

- b) tiltrædende lande, kandidatlande og potentielle kandidatlande i overensstemmelse med de generelle principper og generelle vilkår og betingelser for disse landes deltagelse i EU-programmer, som er fastsat i de respektive rammeaftaler og associeringsrådets afgørelser eller i lignende aftaler, og i overensstemmelse med de specifikke betingelser i aftaler mellem Unionen og disse lande
- c) lande omfattet af den europæiske naboskabspolitik i overensstemmelse med de generelle principper og generelle vilkår og betingelser for disse landes deltagelse i EU-programmer, som er fastsat i de respektive rammeaftaler og associeringsrådets afgørelser eller i lignende aftaler, og i overensstemmelse med de specifikke betingelser i aftaler mellem Unionen og disse lande
- d) andre tredjelande i overensstemmelse med de betingelser, der er fastsat i den konkrete aftale om tredjelandets deltagelse i Unionens programmer, forudsat at der i aftalen:
  - i) sikres en rimelig balance for så vidt angår bidrag og fordele for det tredjeland, som deltager i Unionens programmer
  - ii) fastsættes betingelser for deltagelse i programmerne, herunder beregningen af finansielle bidrag til de enkelte programmer og deres administrative omkostninger.

- iii) ikke indrømmes et tredjeland beslutningskompetence med hensyn til programmet
- iv) garanteres Unionen ret til at sikre en forsvarlig økonomisk forvaltning og beskytte sine finansielle interesser.

De bidrag, der er omhandlet i første afsnit, litra d), nr. ii), udgør formålsbestemte indtægter i henhold til finansforordningens artikel 21, stk. 5.

2. Hvor et tredjeland deltager i LIFE-programmet i kraft af en afgørelse, der er vedtaget i henhold til en international aftale eller på grundlag af ethvert andet retligt instrument, skal tredjelandet give den ansvarlige anvisningsberettigede, OLAF og Revisionsretten de fornødne rettigheder og den fornødne adgang, således at de fuldt ud kan udøve deres respektive beføjelser. Hvad angår OLAF, skal sådanne rettigheder omfatte retten til at foretage undersøgelser, herunder kontrol og inspektion på stedet, som fastsat i forordning (EU, Euratom) nr. 883/2013.

Artikel 7

Internationalt samarbejde

Under gennemførelsen af LIFE-programmet skal det være muligt at samarbejde med relevante internationale organisationer og med deres institutioner og organer, når det er nødvendigt for at opfylde de målsætninger, der er fastsat i artikel 3.

Artikel 8

Synergier med andre EU-programmer

Kommissionen letter en konsekvent gennemførelse af LIFE-programmet. Kommissionen og medlemsstaterne letter koordinering og sammenhæng med Den Europæiske Fond for Regionaludvikling, Den Europæiske Socialfond+, der er oprettet i henhold til en forordning vedtaget af Europa-Parlamentet og Rådet om Den Europæiske Socialfond Plus (ESF+) ("Den Europæiske Socialfond+"), Samhørighedsfonden, Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne og Den Europæiske Hav-, Fiskeri- og Akvakulturfond, Horisont Europa, Connecting Europe-faciliteten, der er oprettet i henhold til Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1316/2013¹, og InvestEU-programmet, der er oprettet i henhold til forordning (EU) 2021/...⁺, for at skabe synergier, navnlig for så vidt angår strategiske naturprojekter og strategiske integrerede projekter, og for at støtte udnyttelsen og udbredelsen af løsninger, som er udviklet inden for LIFE-programmet. Kommissionen og medlemsstaterne stræber efter komplementaritet på alle niveauer.

---

¹ Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1316/2013 af 11. december 2013 om oprettelse af Connecting Europe-faciliteten, om ændring af forordning (EU) nr. 913/2010 og om ophævelse af forordning (EF) nr. 680/2007 og (EF) nr. 67/2010 (EUT L 348 af 20.12.2013, s. 129).

⁺ EUT: Indsæt venligst nummeret på den forordning, der er indeholdt i sagen PE-CONS 74/20 (2020/0108 (COD)), i teksten.

Artikel 9

Gennemførelse og former for EU-finansiering

1. Kommissionen gennemfører LIFE-programmet ved direkte forvaltning eller ved indirekte forvaltning med organer, der er omhandlet i finansforordningens artikel 62, stk. 1, litra c).
2. LIFE-programmet kan yde finansiering i enhver af de former, der er fastsat i finansforordningen, navnlig tilskud, priser og udbud. Det kan også yde finansiering i form af finansielle instrumenter inden for blandingsoperationer.
3. Mindst 85 % af LIFE-programmets budget skal anvendes:
  - a) som tilskud, jf. artikel 11, stk. 2 og 6
  - b) til projekter, der finansieres via andre former for finansiering, i det omfang der er specificeret i det flerårige arbejdsprogram, jf. artikel 18, eller
  - c) hvor det er relevant, og i det omfang der er specificeret i det flerårige arbejdsprogram, jf. artikel 18, til finansiering i form af finansielle instrumenter inden for blandingsoperationer, jf. nærværende artikels stk. 2.

Kommissionen sikrer, at projekter, der finansieres ved andre former for finansiering, er i fuld overensstemmelse med de målsætninger, der er fastsat i artikel 3.

Det beløb, der maksimalt afsættes til tilskud som omhandlet i artikel 11, stk. 4, er 15 mio. EUR.

4. De maksimale medfinansieringssatser for de i denne forordnings artikel 11, stk. 2, litra a)-d), omhandlede støtteberettigede foranstaltninger er på op til 60 % af de støtteberettigede omkostninger og op til 75 % for projekter, der finansieres under delprogrammet "Natur og Biodiversitet", navnlig dem, der vedrører prioriterede levesteder eller arter, som led i gennemførelsen af direktiv 92/43/EØF, eller som vedrører fuglearter, som Udvalget for Tilpasning til den Tekniske og Videnskabelige Udvikling, der er nedsat i henhold til artikel 16 i direktiv 2009/147/EF, betragter som prioriterede med hensyn til finansiering, når dette er nødvendigt for at opfylde bevaringsmålsætningen. For foranstaltninger, der er omhandlet i denne forordnings artikel 11, stk. 6, er den maksimale medfinansieringssats på 70 % af de støtteberettigede omkostninger. Uden at det berører de relevante og fastsatte maksimale medfinansieringssatser, specificeres specifikke satser yderligere i det flerårige arbejdsprogram, der er omhandlet i denne forordnings artikel 18. De specifikke satser kan tilpasses i overensstemmelse med kravene for hvert delprogram, hver projekttype eller tilskudsform.

For projekter som omhandlet i artikel 11, stk. 4, må de maksimale medfinansieringssatser ikke overstige 95 % af de støtteberettigede omkostninger i løbet af det første flerårige arbejdsprogram; hvad angår det andet flerårige arbejdsprogram og med forbehold af bekræftelse i nævnte arbejdsprogram er medfinansieringssatsen på 75 % af de støtteberettigede omkostninger.

5. Kvalitet er det styrende kriterium for projektevaluerings- og tildelingsprocessen i LIFE-programmet. Kommissionen tilstræber effektiv, kvalitetsbaseret geografisk dækning i hele Unionen, herunder ved at bistå medlemsstaterne med at øge projekternes kvalitet gennem kapacitetsopbygning.

Kapitel II

Støtteberettigelse

Artikel 10

Tilskud

Tilskud under LIFE-programmet tildeles og forvaltes i overensstemmelse med finansforordningens afsnit VIII.

Artikel 11

Støtteberettigede foranstaltninger

1. Der kan kun ydes finansiering til foranstaltninger, som gennemfører målsætningerne i artikel 3.

2. Der kan ydes tilskud til følgende typer af foranstaltninger:
- a) strategiske naturprojekter under det i artikel 4, stk. 1, litra a), nævnte delprogram
  - b) strategiske integrerede projekter under de i artikel 4, stk. 1, litra b), og stk. 2, litra a) og b), nævnte delprogrammer
  - c) projekter vedrørende teknisk bistand
  - d) standardindsatsprojekter
  - e) andre foranstaltninger, der er nødvendige for at opfylde den overordnede målsætning, som er fastsat i artikel 3, stk. 1, herunder koordinerings- og støtteforanstaltninger, der tager sigte på kapacitetsopbygning, formidling af oplysninger og viden samt på foranstaltninger, der styrker bevidstgørelse til støtte for omstillingen til vedvarende energi og øget energieffektivitet.
3. Projekter under delprogrammet "Natur og Biodiversitet", der vedrører forvaltning, genopretning og overvågning af Natura 2000-lokaliteter i overensstemmelse med direktiv 92/43/EØF og 2009/147/EF, skal tage hensyn til prioriteterne i nationale og regionale planer, strategier og politikker om bevaring af naturen og biodiversiteten, herunder i prioriterede aktionsplaner vedtaget i henhold til direktiv 92/43/EØF.

4. Projekter vedrørende teknisk bistand til kapacitetsopbygning i forbindelse med aktiviteter, der gennemføres af medlemsstaternes myndigheder med henblik på at forbedre den effektive deltagelse i LIFE-programmet, skal støtte aktiviteter i de medlemsstater, der har lav effektiv deltagelse, med henblik på at forbedre de nationale kontaktpunkters tjenester i hele Unionen og øge den overordnede kvalitet af de forslag, der indgives.
5. Tilskud kan finansiere aktiviteter uden for en medlemsstat eller et oversøisk land eller territorium, som hører under denne, forudsat at projekterne forfølger Unionens miljø- og klimamålsætninger, og at disse aktiviteter er nødvendige for at sikre effektiviteten af interventioner, der gennemføres i en medlemsstat eller i et oversøisk land eller territorium, som hører under denne, eller for at understøtte internationale aftaler, som Unionen er part i, ved at yde et bidrag til tilrettelæggelsen af multilaterale konferencer. Det maksimale bidrag til internationale aftaler med henblik på tilrettelæggelse af multilaterale konferencer er 3,5 mio. EUR i hele LIFE-programmets varighed, jf. artikel 1, og sådanne tilskud medregnes ikke i opfyldelsen af den tærskel, der er omhandlet i artikel 9, stk. 3, første afsnit.
6. Driftstilskud gives til driften af almennyttige enheder, som deltager i udviklingen, gennemførelsen og håndhævelsen af EU-lovgivning og -politik, og som primært er aktive inden for miljø- eller klimaindsatsen, herunder energiomstilling, i overensstemmelse med LIFE-programmets målsætninger, jf. artikel 3.

Artikel 12
Støtteberettigede enheder

1. Kriterierne for støtteberettigelse i denne artikels stk. 2 og 3 finder anvendelse på enheder i tillæg til kriterierne i finansforordningens artikel 197.
2. Følgende enheder er støtteberettigede:
  - a) juridiske enheder, der er etableret i et af følgende lande eller områder:
    - i) en medlemsstat eller et oversøisk land eller territorium, som hører under denne
    - ii) et tredjeland, der er associeret med LIFE-programmet
    - iii) andre tredjelande, der er opført i det flerårige arbejdsprogram, jf. artikel 18, i henhold til betingelserne i nærværende artikels stk. 4 og 5
  - b) en i henhold til EU-retten oprettet juridisk enhed eller en international organisation.
3. Fysiske personer er ikke støtteberettigede.
4. Juridiske enheder, der er etableret i et tredjeland, der ikke er associeret med LIFE-programmet, er undtagelsesvis berettigede til at deltage, hvis dette er nødvendigt for at opfylde en given foranstaltningens målsætninger og dermed sikre effektiviteten af interventioner, der gennemføres i Unionen.

5. Juridiske enheder, der er etableret i et tredjeland, der ikke er associeret til LIFE-programmet, afholder i princippet omkostningerne ved deres deltagelse.

Artikel 13

Direkte tildeling

Uden at det berører finansforordningens artikel 188, kan der ydes tilskud uden indkaldelse af forslag til de organer, der er anført i bilag I til nærværende forordning.

Artikel 14

Specifikation af tildelingskriterier

Kommissionen fastsætter tildelingskriterier i det flerårige arbejdsprogram, jf. artikel 18, og foretager indkaldelser af forslag, idet den tager højde for følgende principper:

- a) projekter, der finansieres af LIFE-programmet, skal være af interesse for Unionen ved at yde et betydeligt bidrag til opfyldelsen af LIFE-programmets generelle og specifikke målsætninger, jf. artikel 3, må ikke underminere disse målsætninger og skal, når det er muligt, fremme brugen af grønne offentlige udbud
- b) projekter skal sikre en omkostningseffektiv tilgang og være teknisk og finansielt sammenhængende

- c) projekter med det største potentiale til at bidrage til opfyldelsen af de i artikel 3 fastsatte målsætninger skal prioriteres
- d) projekter, som giver sidegevinster og fremmer synergier mellem delprogrammerne, jf. artikel 4, tildeles en bonus i forbindelse med deres evaluering
- e) projekter med det største potentiale til at blive udbredt og udnyttet af den offentlige eller private sektor eller til at mobilisere de største investeringer eller finansielle ressourcer (potentiale til at fungere som en katalysator) tildeles en bonus i forbindelse med deres evaluering
- f) det skal sikres, at resultaterne af standardindsatsprojekter kan udbredes
- g) projekter, som bygger på eller opskalerer resultaterne af andre projekter finansieret under LIFE-programmet, dets forudgående programmer eller andre EU-midler, skal tildeles en bonus i forbindelse med deres evaluering
- h) der skal, hvor det er hensigtsmæssigt, tages særligt hensyn til projekter i geografiske områder, som har særlige behov eller er særligt sårbare, såsom områder med særlige miljømæssige udfordringer eller naturbetingede begrænsninger, grænseområder, områder med høj naturværdi og regioner i den yderste periferi.

Artikel 15

Støtteberettigede omkostninger vedrørende køb af jord

Ud over kriterierne i finansforordningens artikel 186 anses omkostninger vedrørende køb af jord for støtteberettigede, forudsat at følgende betingelser er opfyldt:

- a) købet bidrager til at forbedre, opretholde og genoprette integriteten af det Natura 2000-net, der er oprettet i henhold til artikel 3 i direktiv 92/43/EØF, herunder ved forbedring af forbindelsesmuligheder gennem oprettelsen af korridorer, trædesten eller andre elementer af grøn infrastruktur
- b) køb af jord er den eneste eller mest omkostningseffektive måde at nå det søgte bevaringsresultat
- c) den købte jord forbeholdes på lang sigt anvendelser, der er i overensstemmelse med LIFE-programmets specifikke målsætninger, og
- d) den berørte medlemsstat sikrer ved overførsel eller på anden måde, at sådan jord på lang sigt anvendes til naturbevaringsformål.

Artikel 16

Kumulativ og alternativ finansiering

1. En foranstaltning, som har modtaget et bidrag under et andet EU-program, kan også modtage et bidrag under LIFE-programmet, forudsat at bidragene ikke dækker de samme omkostninger, og at foranstaltningen forfølger de miljø- eller klimamålsætninger, der er fastsat i artikel 3, og ikke underminerer nogen af dem. Reglerne for det relevante EU-program gælder for det tilsvarende bidrag til foranstaltningen. Den kumulative finansiering må ikke overstige de samlede støtteberettigede omkostninger ved foranstaltningen. Støtten fra de forskellige EU-programmer kan beregnes på et prorata-grundlag i overensstemmelse med de dokumenter, hvori støttebetingelserne er fastsat.

2. Der kan ydes støtte fra Den Europæiske Fond for Regionaludvikling, Den Europæiske Socialfond+ eller Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne i overensstemmelse med de relevante bestemmelser i en forordning vedtaget af Europa-Parlamentet og Rådet om fælles bestemmelser for Den Europæiske Fond for Regionaludvikling, Den Europæiske Socialfond Plus, Samhørighedsfonden, Fonden for Retfærdig Omstilling og Den Europæiske Hav-, Fiskeri- og Akvakulturfond og om finansielle regler for nævnte fonde og for Asyl-, Migrations- og Integrationsfonden, Fonden for Intern Sikkerhed og instrumentet for finansiel støtte til grænseforvaltning og visa, og de relevante bestemmelser i en forordning vedtaget af Europa-Parlamentet og Rådet om regler for støtte til strategiske planer, der udarbejdes af medlemsstaterne under den fælles landbrugspolitik (strategiske planer under den fælles landbrugspolitik) og finansieres gennem Den Europæiske Garantifond for Landbruget (EGFL) og Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne (ELFUL), og om ophævelse af Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1305/2013 og Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1307/2013, til foranstaltninger tildelt kvalitetsmærket "Seal of Excellence" i henhold til LIFE-programmet ved at opfylde følgende kumulative betingelser:
- a) de er blevet vurderet som led i en indkaldelse af forslag inden for rammerne af LIFE-programmet
  - b) de opfylder minimumskravene til kvalitet i den pågældende indkaldelse af forslag
  - c) de kan ikke finansieres inden for rammerne af den pågældende indkaldelse af forslag på grund af budgetmæssige begrænsninger.

Kapitel III

Blandingsoperationer

Artikel 17

Blandingsoperationer

Blandingsoperationer under LIFE-programmet gennemføres i overensstemmelse med forordning (EU) 2021/...⁺ og finansforordningens afsnit X under behørig hensyntagen til krav om bæredygtighed og gennemsigtighed.

Kapitel IV

Programmering, overvågning, rapportering og evaluering

Artikel 18

Flerårigt arbejdsprogram

1. Kommissionen vedtager ved hjælp af gennemførelsesretsakter flerårige arbejdsprogrammer for LIFE-programmet. Disse gennemførelsesretsakter vedtages efter undersøgelsesproceduren, jf. artikel 22, stk. 2.

⁺ EUT: Indsæt venligst nummeret på den forordning, der er indeholdt i sagen PE-CONS 74/20 (2020/0108 (COD)), i teksten.

2. Hvert flerårigt arbejdsprogram præciserer følgende i overensstemmelse med målsætningerne i artikel 3:
- a) de beløb, der skal fordeles mellem behov under hvert delprogram og mellem forskellige former for finansiering, samt det maksimale samlede beløb, der skal tildeles til tilskud som omhandlet i artikel 11, stk. 2, litra a) og b)
  - b) det maksimale samlede beløb til finansiering i form af finansielle instrumenter inden for blandingsoperationer under LIFE-programmet, hvis det er relevant
  - c) det maksimale samlede beløb for tilskud til de organer, der er opført i bilag I, i overensstemmelse med artikel 13
  - d) projektemnerne eller de særlige behov, for hvilke der er foretaget en forhåndstildeling af midlerne til de projekter, der er omhandlet i artikel 11, stk. 2, litra c) og d)
  - e) de strategier og planer, som de strategiske integrerede projekter er rettet imod, og for hvilke der kan ansøges om finansiering af projekter som omhandlet i artikel 11, stk. 2, litra b)
  - f) den maksimale støtteberettigelsesperiode for gennemførelsen af projekterne
  - g) vejledende tidsplaner for indkaldelser af forslag for den periode, der er omfattet af det flerårige arbejdsprogram

- h) den tekniske metodologi for projektindgivelses- og udvælgelsesproceduren og tildelingskriterierne i overensstemmelse med de elementer, der er omhandlet i artikel 14
  - i) medfinansieringssatserne i artikel 9, stk. 4
  - j) de maksimale medfinansieringssatser for de støtteberettigede foranstaltninger, der er omhandlet i artikel 11, stk. 2, litra e)
  - k) hvor det er relevant, de nærmere regler vedrørende anvendelsen af kumulativ og alternativ finansiering
  - l) lav effektiv deltagelse, støtteberettigede aktiviteter og tildelingskriterier for projekter vedrørende teknisk bistand til kapacitetsopbygning i forbindelse med aktiviteter udført af medlemsstaternes myndigheder med henblik på effektiv deltagelse i LIFE-programmet.
3. Varigheden af det første flerårige arbejdsprogram skal være fire år, og varigheden af det andet flerårige arbejdsprogram skal være tre år.
4. Kommissionen offentliggør inden for rammerne af de flerårige arbejdsprogrammer indkaldelser af forslag for den omfattede periode. Kommissionen sikrer, at uudnyttede midler under en given indkaldelse af forslag omfordeles mellem de forskellige typer af foranstaltninger, som er omhandlet i artikel 11, stk. 2, inden for samme område.
5. Kommissionen sikrer, at interessenterne høres i forbindelse med udarbejdelsen af de flerårige arbejdsprogrammer.

Artikel 19

Overvågning og rapportering

1. Kommissionen rapporterer om LIFE-programmets fremskridt med hensyn til opfyldelsen af målsætningerne i artikel 3, baseret på indikatorerne i bilag II.
2. For at sikre en effektiv vurdering af LIFE-programmets fremskridt hen imod opnåelsen af dets mål tillægges Kommissionen beføjelse til at vedtage delegerede retsakter i overensstemmelse med artikel 23 for at ændre bilag II for om nødvendigt at revidere eller supplere indikatorerne, herunder med henblik på at bringe dem i overensstemmelse med de indikatorer, der er fastsat for andre EU-programmer, og for at supplere denne forordning med bestemmelser om oprettelse af en overvågnings- og evalueringsramme.
3. Kommissionen tillægges beføjelser til at vedtage delegerede retsakter i overensstemmelse med artikel 23 for at supplere denne forordning ved på grundlag af bilag II at definere specifikke indikatorer for hvert delprogram og hver projekttype.

4. Kommissionen sikrer, at data til overvågning af programmets gennemførelse og resultater indsamles effektivt, virkningsfuldt og rettidigt. Til dette formål og i overensstemmelse med relevante metodologier pålægges modtagere af EU-midler forholdsmæssigt afpassede rapporteringskrav, således at der kan indsamles aggregerbare output- og virkningsindikatorer på projektniveau for alle relevante specifikke miljø- og klimapolitiske målsætninger, herunder i forhold til Natura 2000, og for emissioner af visse luftforurenende stoffer, herunder CO₂.

5. Kommissionen overvåger og rapporterer regelmæssigt om mainstreaming af klima- og biodiversitetsmålsætninger, herunder udgiftsbeløbet. Idet der tages hensyn til LIFE-programmets efterspørgselsdrevne karakter forventes 61 % af det samlede beløb for LIFE som fastsat i artikel 5 at bidrage til målet om, at mindst 30 %% af de samlede budgetudgifter bidrager til klimamålsætningerne. Dette bidrag skal spores gennem Unionens klimamarkørsystem. Denne forordning bidrager til at integrere biodiversitetsindsatsen i Unionens politikker og til at opfylde den overordnede ambition om at afsætte 7,5 % af de årlige udgifter under den flerårige finansielle ramme til biodiversitetsmål i 2024 og 10 % af de årlige udgifter under den flerårige finansielle ramme til biodiversitetsmål i 2026 og i 2027, idet der tages hensyn til de eksisterende overlap mellem klima- og biodiversitetsmålene.

Biodiversitetsrelaterede udgifter spores ved hjælp af en effektiv, gennemsigtig og omfattende metode, der skal angives af Kommissionen i samarbejde med Europa-Parlamentet og Rådet, som omhandlet i den interinstitutionelle aftale af 16. december 2020 mellem Europa-Parlamentet, Rådet for Den Europæiske Union og Europa-Kommissionen om budgetdisciplin, om samarbejde på budgetområdet og om forsvarlig økonomisk forvaltning samt om nye egne indtægter, herunder en køreplan hen imod indførelse af nye egne indtægter. Disse sporingsmetoder anvendes til at kvantificere de forpligtelsesbevillinger, der forventes at bidrage til henholdsvis klima- og biodiversitetsmålsætninger i den flerårige finansielle ramme for 2021-2027 på det relevante opdelingsniveau. Der redegøres for udgifterne hvert år i programerklæringen. Der rapporteres regelmæssigt om LIFE-programmets bidrag til opfyldelsen af Unionens klima- og biodiversitetsmålsætninger i forbindelse med evalueringer og i årsrapporten.

6. Kommissionen vurderer synergier mellem LIFE-programmet og andre supplerende EU-programmer og synergier mellem dets delprogrammer.

Artikel 20
Evaluering

1. Kommissionen udfører evalueringer, der er fastsat i denne forordning, så betids, at de kan indgå i beslutningsprocessen, under behørig hensyntagen til sammenhæng, synergier, EU-merværdi og langsigtet bæredygtighed og under hensyntagen til Unionens klima- og miljøprioriteter.
2. Kommissionen foretager midtvejsevalueringen af LIFE-programmet, når der foreligger tilstrækkelige oplysninger om dets gennemførelse, dog senest 42 måneder efter påbegyndelsen af LIFE-programmets gennemførelse, idet der gøres brug af de indikatorer, der er fastsat i overensstemmelse med bilag II.

Evalueringen skal mindst omfatte følgende:

- a) de kvalitative og kvantitative aspekter af LIFE-programmets gennemførelse
- b) effektiviteten af anvendelsen af ressourcer
- c) i hvilken grad alle foranstaltningernes målsætninger er blevet opfyldt, om muligt med angivelse af resultater og virkninger

- d) projekternes faktiske eller forventede succes med at mobilisere andre EU-midler, navnlig under hensyntagen til de fordele, der kommer af øget sammenhæng med andre finansielle EU-instrumenter
  - e) i hvilket omfang der er opnået synergier mellem målsætningerne, og LIFE-programmets komplementaritet med andre relevante EU-programmer
  - f) EU-merværdien og den langsigtede virkning af LIFE-programmet med henblik på at træffe en afgørelse om videreførelse, ændring eller afbrydelse af foranstaltninger
  - g) i hvilket omfang interessenterne har været inddraget
  - h) en kvantitativ og kvalitativ analyse af LIFE-programmets bidrag til bevaringsstatus for levesteder og arter, som er angivet i direktiv 92/43/EØF og 2009/147/EF
  - i) en analyse af den geografiske dækning i hele Unionen, jf. artikel 9, stk. 5, og hvis der ikke er opnået en sådan dækning, en analyse af de underliggende årsager til sådan manglende dækning.
3. Ved afslutningen af LIFE-programmets gennemførelse, dog senest fire år efter afslutningen af den periode, der er angivet i artikel 1, andet afsnit, foretager Kommissionen en endelig evaluering af LIFE-programmet.

4. Kommissionen meddeler Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget konklusionerne på evalueringerne og sine bemærkninger hertil. Kommissionen offentliggør resultaterne af evalueringerne.

Kapitel V

Overgangsbestemmelser og afsluttende bestemmelser

Artikel 21

Information, kommunikation og offentliggørelse

1. Modtagere af EU-finansiering skal anerkende denne finansierings oprindelse og sikre synlighed af EU-finansieringen, navnlig når de promoverer tiltagene og deres resultater, ved at give sammenhængende, effektive og forholdsmæssige målrettede oplysninger til forskellige modtagergrupper, herunder medieerne og offentligheden. Til dette formål anvender modtagerne LIFE-programmets logo, som er afbildet i bilag III. Alle varige forbrugsgoder, der er erhvervet inden for rammerne af LIFE-programmet, skal bære LIFE-programmets logo, medmindre Kommissionen har angivet andet. Hvor anvendelse af LIFE-programmets logo ikke er muligt, nævnes LIFE-programmet i forbindelse med alle kommunikationsaktiviteter, bl.a. på opslagstavler på strategiske steder, som er synlige for offentligheden.

2. Kommissionen gennemfører informations- og kommunikationstiltag vedrørende LIFE-programmet, for så vidt angår foranstaltninger truffet i henhold til LIFE-programmet og de opnåede resultater. De finansielle ressourcer, der er afsat til LIFE-programmet, bidrager også til den institutionelle formidling af Unionens politiske prioriteter, for så vidt som disse prioriteringer vedrører målsætningerne omhandlet i artikel 3.

Artikel 22

Udvalgsprocedure

1. Kommissionen bistås af Udvalget for LIFE-programmet. Dette udvalg er et udvalg som omhandlet i forordning (EU) nr. 182/2011.
2. Når der henvises til dette stykke, finder artikel 5 i forordning (EU) nr. 182/2011 anvendelse.
3. Afgiver udvalget ikke nogen udtalelse, vedtager Kommissionen ikke udkastet til gennemførelsesretsakt, og artikel 5, stk. 4, tredje afsnit, i forordning (EU) nr. 182/2011 finder anvendelse.
4. Kommissionen aflægger hvert år rapport til udvalget om de generelle fremskridt i gennemførelsen af LIFE-programmets delprogrammer og om særlige foranstaltninger under LIFE-programmet, bl.a. om blandingsoperationer gennemført ved hjælp af budgetmidler fra LIFE-programmet.

Artikel 23

Udøvelse af de delegerede beføjelser

1. Beføjelsen til at vedtage delegerede retsakter tillægges Kommissionen på de i denne artikel fastlagte betingelser.
2. Beføjelsen til at vedtage delegerede retsakter, jf. artikel 19, stk. 2 og 3, tillægges Kommissionen indtil den 31. december 2028.
3. Den i artikel 19, stk. 2 og 3, omhandlede delegation af beføjelser kan til enhver tid tilbagekaldes af Europa-Parlamentet eller Rådet. En afgørelse om tilbagekaldelse bringer delegationen af de beføjelser, der er angivet i den pågældende afgørelse, til ophør. Den får virkning dagen efter offentliggørelsen af afgørelsen i *Den Europæiske Unions Tidende* eller på et senere tidspunkt, der angives i afgørelsen. Den berører ikke gyldigheden af delegerede retsakter, der allerede er i kraft.
4. Inden vedtagelsen af en delegeret retsakt hører Kommissionen eksperter, som er udpeget af hver enkelt medlemsstat, i overensstemmelse med principperne i den interinstitutionelle aftale af 13. april 2016 om bedre lovgivning.
5. Så snart Kommissionen vedtager en delegeret retsakt, giver den samtidigt Europa-Parlamentet og Rådet meddelelse herom.

6. En delegeret retsakt vedtaget i henhold til artikel 19, stk. 2 og 3, træder kun i kraft, hvis hverken Europa-Parlamentet eller Rådet har gjort indsigelse inden for en frist på to måneder fra meddelelsen af den pågældende retsakt til Europa-Parlamentet og Rådet, eller hvis Europa-Parlamentet og Rådet inden udløbet af denne frist begge har underrettet Kommissionen om, at de ikke agter at gøre indsigelse. Fristen forlænges med to måneder på Europa-Parlamentets eller Rådets initiativ.

Artikel 24

Ophævelse

Forordning (EU) nr. 1293/2013 ophæves med virkning fra den 1. januar 2021.

Artikel 25

Overgangsbestemmelser

1. Denne forordning påvirker ikke videreførelsen eller ændringen af tiltag, der er iværksat i henhold til Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 614/2007¹ og forordning (EU) nr. 1293/2013, som fortsat finder anvendelse på disse tiltag, indtil de afsluttes.

---

¹ Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 614/2007 af 23. maj 2007 om det finansielle instrument for miljøet (Life+) (EUT L 149 af 9.6.2007, s. 1).

2. LIFE-programmets finansieringsramme kan også dække udgifterne til den tekniske og administrative bistand, som er påkrævet for at sikre overgangen mellem LIFE-programmet og de foranstaltninger, der er vedtaget i henhold til forordning (EF) nr. 614/2007 og (EU) nr. 1293/2013.
3. Om nødvendigt kan der opføres bevillinger på EU-budgettet ud over 2027 til dækning af de udgifter, som fremgår af artikel 5, stk. 5, for at muliggøre forvaltning af tiltag, som ikke er afsluttet senest den 31. december 2027.
4. Tilbageførsler fra finansielle instrumenter, som er oprettet i henhold til forordning (EU) nr. 1293/2013, kan investeres i finansielle instrumenter, som oprettes i henhold til forordning (EU) 2021/...⁺.
5. Som angivet i finansforordningens artikel 21 anvendes bevillingerne svarende til de formålsbestemte indtægter, der stammer fra tilbagebetaling af uretmæssigt udbetalte beløb i henhold til forordning (EF) nr. 614/2007 eller (EU) nr. 1293/2013, til at finansiere LIFE-programmet.

⁺ EUT: Indsæt venligst nummeret på den forordning, der er indeholdt i sagen PE-CONS 74/20 (2020/0108 (COD)), i teksten.

Artikel 26
Ikrafttræden og anvendelse

Denne forordning træder i kraft på dagen for offentliggørelsen i *Den Europæiske Unions Tidende*.

Den finder anvendelse fra den 1. januar 2021.

Denne forordning er bindende i alle enkeltheder og gælder umiddelbart i hver medlemsstat.

Udfærdiget i Bruxelles, den ...

På Europa-Parlamentets vegne
Formand

På Rådets vegne
Formand

BILAG I

ORGANER, SOM KAN FÅ TILDELT TILSKUD UDEN EN INDKALDELSE AF FORSLAG

1. Den Europæiske Unions Netværk til Gennemførelse og Håndhævelse af Miljølovgivning (IMPEL)
  2. Det Europæiske Netværk af Miljøanklagere (ENPE)
  3. Den Europæiske Unions Forum for Miljødommere (EUFJE).
-

BILAG II

INDIKATORER

1. Outputindikatorer

- 1.1. Antal projekter, der udvikler, demonstrerer og fremmer innovative teknikker og tilgange.
- 1.2. Antal projekter, der anvender bedste praksis i forbindelse med natur og biodiversitet.
- 1.3. Antal projekter, der vedrører udviklingen, gennemførelsen, overvågningen eller håndhævelsen af relevant EU-lovgivning og -politik.
- 1.4. Antal projekter, der forbedrer forvaltningen ved at styrke de offentlige og private aktørers kapacitet og inddrage civilsamfundet.
- 1.5. Antal projekter, herunder strategiske integrerede projekter og strategiske naturprojekter, der gennemfører
  - centrale planer eller strategier
  - handlingsprogrammer med henblik på mainstreaming af "Natur og Biodiversitet".

2. Resultatindikatorer

2.1. Nettoændring for miljø og klima baseret på aggregering af indikatorer på projektniveau, som vil skulle specificeres i forslagsindkaldelser under delprogrammerne:

- "Natur og Biodiversitet"
- "Cirkulær Økonomi og Livskvalitet", der mindst omfatter:
  - luftkvalitet
  - jord
  - vand
  - affald
  - kemikalier
  - støj
  - ressourceanvendelse og -effektivitet
- "Modvirkning af og Tilpasning til Klimaforandringer"
- "Omstilling til Ren Energi".

2.2. Kumulative investeringer, der udløses af projekterne eller adgangen til finansiering (mio. EUR).

2.3. Antal organisationer, der er involveret i projekter eller modtager driftstilskud.

2.4. Andel af projekter, der har haft en katalysatoreffekt efter projektets slutdato.

BILAG III

LIFE-PROGRAMMETS LOGO

